

Nämnden Svenska rum 30.10.2025

Utlåtande om motion om avgiftsfria menstruationsprodukter i Esbo

Beredning och upplysningar:
Kaarnalehto Annika
Kambouris Veera
Lakovaara Leena
fornamn.efternamn@esbo.fi
Telefon 09 816 21

Förslag

Föredragande
Direktör för sektorn för fostran och lärande Narvo-Akkola Merja

Nämnden Svenska rum ger ett utlåtande enligt redogörelsen som svar på en fullmäktigemotion 9.6.2025 av Ella Immonen, Maria Saita och 34 andra ledamöter, där de föreslår att staden utreder det nuvarande läget för avgiftsfria menstruationsprodukter i Esbo efter vårdreformen och utreder möjligheten att dela ut gratis menstruationsprodukter åt alla skolelever som behöver dem, i synnerhet till mindre bemedlade unga.

Behandling

Beslut

Redogörelse

Utlåtandet har beretts av staben för sektorn för fostran och lärande samt resultatenheten för finsk grundläggande utbildning. Utlåtandet behandlas av nämnden för fostran och lärande 29.10.2025 och av nämnden Svenska rum 30.10.2025.

Ungdomsfullmäktige i Esbo gav ett utlåtande om motionen i oktober 2025. Ungdomsfullmäktige stöder motionen om avgiftsfria menstruationsprodukter i Esbo. (Ungdomsfullmäktiges utlåtande bifogas i sin helhet som tilläggsmaterial.)

Flickor i Finland får i snitt sin första menstruation då de är 13 år gamla. I Esbo studerar ungefär 5 692 flickor i årskurs 7–9 (finsk och svensk grundläggande utbildning). I gymnasierna studerar 4 031 flickor och på Omnias verksamhetsställen i Esbo studerar sammanlagt 3 600 flickor som är födda år 1996 eller senare. Det finns mindre bemedlade barn och unga inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen, yrkesutbildningen och utanför utbildning. Det är i praktiken inte möjligt att endast dela ut menstruationsprodukter i skolor eller läroanstalter till mindre bemedlade personer.

Ett försök med gratis menstruationsprodukter utfördes i Helsingfors hösten år 2022. Försöket pågick i tre månader i fyra läroanstalter, men verksamheten fortsatte inte efter försökets slut.

Vanda förkastade en fullmäktigemotion år 2021, bland annat med hänvisning till lagen om utkomststöd (1997/1412):

”Med hjälp av utkomststödet tryggas minst den oundgängliga utkomst som en person och familj behöver för ett människovärdigt liv (1 §). I lagen definieras dessutom vad som hör till de utgifter som täcks med utkomststödet grunddel. Till dessa utgifter hör bland annat utgifter för kost och kläder, mindre utgifter för hälso- och sjukvård samt utgifter för personlig hygien (7 §). Utgifter för personlig hygien kan också anses omfatta menstruationsprodukter för flickor och kvinnor, liksom även rakdon för pojkar och män eller andra personliga utgifter. Således beaktar FPA redan i utkomststödet grunddel också utgifter som hänförs till menstruation, och de kostnader som hänförs till menstruation ersätts inte till exempel med socialförmåner som kommunen beviljar.”

I Tavastehus inleddes hösten 2025 ett tvåårigt försök, där man delade ut bindor och tamponger i alla skolor med årskurs 7–9 i Tavastehus (sju skolor) i flickornas toalettbus. I toaletterna installerades 2–6 utdelningslådor per skola. Bindorna kostar 9 cent/styck och tampongerna 26 cent/styck, och det har beräknats att det går åt 15 skydd per flicka per månad. I årskurs 7–9 går 1 050 flickor, och försöket kostar 26 000 euro per läsår (bindor (60 procent), tamponger (40 procent) och utdelningslådor i toaletterna).

Om man använder kostnaderna i Tavastehus som modell skulle kostnaderna för skolorna med årskurs 7–9 i Esbo uppgå till ungefär 130 000 euro. Om man också erbjuder gymnasiestuderande menstruationsprodukter skulle kostnaderna öka med ungefär 104 000 euro, och för Omnias verksamhetsställen i Esbo med ungefär 91 000 euro.

Förebyggandet av mensfattigdom förutsätter helhetsmässiga samhälleliga åtgärder. De centrala metoderna är stärkande av den sociala tryggheten samt en förbättring av tillgången till tjänster, så att alla har jämlika möjligheter att skaffa menstruationsprodukter, oberoende av sin ekonomiska situation.

Tillgången till gratis menstruationsprodukter borde inte begränsas till endast skolor och läroanstalter. En sådan avgränsning skulle innebära att en del av dem som lider av mensfattigdom skulle uteslutas från utdelningen av produkter. Internationella exempel, såsom Skottlands modell, visar att en centraliserad utdelning av produkter på en nationell nivå, till exempel via apoteken, kan vara en fungerande och rättvis lösning.

En nationell modell där utdelningen till exempel sker via apotek eller välfärdsområdenas verksamhetsställen skulle vara administrativt klarare, mer kostnadseffektiv och socialt rättvisare. En sådan lösning skulle bättre stöda jämlikheten och jämställdheten, samt motsvara de mer omfattande målen för bekämpning av mensfattigdom.

Det måste också observeras att anskaffning, lagring och utdelning av menstruationsprodukter inte hör till skolornas eller läroanstalternas kärnfunktioner. Om dessa uppgifter överförs till läroanstalterna behövs omfattande resurser och lokalarrangemang.

I alla skolor och läroanstalter i Esbo finns enligt uppgifter från Västra Nylands välfärdsområde bindor att få på toaletter i närheten av skol- och studerandehälsovårdarnas rum. Det går också att be om bindor av skolhälsovårdaren. Det bör säkerställas att denna information når lärare och elever. Vi kontrollerar också att denna praxis verkligen gäller varje skola och läroanstalt i Esbo.

Bilaga

Tilläggsmaterial

- Valtuustoaloite maksuttomista menkoista Espoossa, Immonen Ella ja Saita Maria + 34 kaupunginvaltuutettua
- Nuorisovaltuuston lausunto valtuustoaloitteeseen maksuttomista menkoista

För kännedom